

VIRITTÄJÄ.

UUSI JAKSO.

Kotikielen seuran aikakauslehti.

N:o 1 & 2.

Neljäskolmatta vuosikerta.

1920.

Lappalaisperäisiä paikannimiä suomenkielen alueella.

Tunnettu asia on, että lappalaisia asui verrattain myöhään historiallisella ajalla Suomen keskiosissa asti. Pohjois-Hämeestä mainitsevat heistä asiakirjat 14:nnen vuosisadan lopulla ja Savosta vielä 1660-luvulla. Ennakolta voi näin ollen pitää varmana, että lappalaisia paikannimiä on maassamme runsaasti säilynyt, niinkuin lappalaisia lainasanojakin tavataan suomenkielessä sangen laajalla alueella. Lappalaisiin viittaavia paikannimiä on kirjallisuudessamme aivan vähän käsitelty; ainoastaan hajallisia yksityisiä huomioita ovat eri tutkijat esittäneet, esim. Lönnrot, Fellman, Europæus ja Koskimies. Upsalalainen professori K. B. Wiklund on ainoa, joka on käsitellyt kysymystä nykyisen kielitutkimuksen metodien mukaan ja löytänyt koko joukon suomalaista paikannimistöä, jossa tavataan lappalaisia sanavartaloita; nämä jälkimmäiset ovat: *aapa*, *jolma*, *kero*, *kivalo*, *kontio*, *kurkkio*, *lompolo*, *lusma* l. *luusua*, *pahta*, *rova*, *saivo*, *tieva*, *vuono*, *vuopio*, *vaara*, *Kinis-*, *Ku(u)kas-*, *Kätkä*, *Narkaus*, *Njuktša* (karj.) ja *Posio* (Lapparnas forna utbredning i Finland och Ryssland, belyst af ortnamnen: Le Monde Oriental 1911).

Lappalais-suomalaisia paikannimiä tutkittaessa on hyödyksi tietää, että lainausta tällä alalla tapahtuu vielä par'aikaa siellä, missä suomalainen ja lappalainen asutus kohtaavat toisensa, Suomessa siis Inarissa, Utsjoella ja Enontekiöllä. Näissä pitäjissä voi mieskohtaisesti seurata niitä sääntöjä — ja säännöttömyyksiä —, joita paikkojen nimittämisessä noudatetaan. — Jos lappalaisen nimen merkitys tunnetaan, niin se useimmiten käännetään suomeksi. Tällaisia ovat esim. Inarin *Hietajärvi* (lp. *Vuodasjäyri*), *Jäniskoski* (*Njoammilkuoška*), *Nukkumapäät* (*Oaddioaivih*), *Nuottamojärvi* (*Koldemjäyri*), *Saariselkä* (*Suälvičielgi*), *Vuoriainen* (*Värehadž*). Näin käy varsinkin tilapäisluon-

toisten nimien, joita annetaan syrjäisille, vähäntunnetuille tai merkityksettömille seuduille; niitä ovat esim. *Hihnankatkoma-aapa*, *Kintaspuolijänkä*, *Metsonmädännyskangas*, *Nilkkahousu*, *Päänpukkausvaara*, *Pökkelönampumapää*, *Salkonsyntymäjärvi*, *Saukkolaukkomaoja*. On myöskin epätarkkoja, sukulaiskäsitteellisiä käännöksiä; niinpä *Sotajoki* on lapiksi *Čuddejūha* = tšuudi- l. vihollisjoki.

Mutta monesti omaksutaan nimi sellaisenaan, kääntämättä, joskaan ei aina vääntämättä. Siten kuulee edellämainittua *Saariselkää* joskus sanottavaa lapin mukaan *Suolo*-l. *Suolaseläksi* ja monia *Vuodasjäyri*-nimisiä vesiä *Vuontisjärveksi*, siitä huolimatta että *Hietajärvi* olisi yhtä mukava lausua. Mutta kaikki *Vuontisjärvetkään* eivät merkitse hietajärveä, sillä Inarissa on eräs *V.-j.*, jonka lappalainen nimi kuuluu *Vuäidašjäyri* (ehkä verbistä *vuoiddet* 'voidella'). — Nimi otetaan sellaisenaan nähtävästi varsinkin silloin, kun asianomainen suomalainen ei kylliksi ymmärrä lappia tai päinvastoin lappalainen, joka hänelle jostakin tienoosta kertoo, osaa suomea vaillinaisesti. Ja se muoto, jota ensi kerroilla käytetään, jää pysyväksi. Tämä koskee tietysti myös niitä tapauksia, jolloin lappalaisen nimen merkitys on tuntematon. Sellaisia paikannimiä on hyvin paljon, ehkä $\frac{1}{3}$ lappalaisesta nimistöstä ja niistä arvelee inarilainen, että ne mahtavat olla „koltankieltä“ tai sitä vanhaa „pohjalappia“; ja niin kai asia usein onkin. Edelleen, nimet kuluvat ajan pitkään, 3- ja 4-tavuisista tulee kaksitavuisia; *Avussiappa* äännetään nykyisin *Aussepp* ja *Buöllumokke* nimestä, joka merkitsee 'palanut mutka l. joenniemi', on tullut *Buolbmak* (näin kertoo paikallinen traditsio).

Kun nimi otetaan kääntämättä, saattaa se muodoltaan tulla jonkin suomalaisen sanan kaltaiseksi tai sitä siinä määrin muistuttavaksi, että nimen alkuperä jää tuntemattomaksi, ellei lappalaista vastinetta tiedä. Niin voisi esim. *Sodankylää* (kansankielessä *Sovankylä*) pitää puhtaasti suomalaisena, mutta sen lähtösanana on todennäköisesti lappalainen miesnimi *Sova*, *Su(v)va*, joka tavataan vanhoissa veroluetteloissa. *Vainospää* Inarissa on väännös ja typistys lp. *Vaini-kässimoaivista*, jonka alkuosan merkitys on tuntematon; *Lammaslahti* on lapiksi *Läbbušluohta*, ehkä johdannainen Kuolanlapin *lämp* 'suo' sanasta; *Reposaaret* lp. *Rippsuollūh* ('rikkasaaret') j. n. e.

Toisenkinlaista sekaannusta voi sattua. Kuusamon *Paanajärvi* palautunee lp. muotoon *Pännejavre* ('hammasjärvi', jollainen tavataan Inarissa, lpI. *Pänijäyri*); kun sitä vastoin Keski-Suomessa tavataan muutamia paikoin talonnimi *Paanala*, ei tämän alkuperästä voi olla niinkään varma (*paana*, ruots. laina). Samoin *sorva* merkitsee suomessa sekä pikku honkaa, jolloin se on laina lapin *soarvve* sanasta,

että erästä kalalajia. Paikannimissä on *Sorva*, *Sorvanen*, *Sorvisto* hyvin tavallinen maassamme, mutta nimen alkuperää on useimmiten mahdoton ratkaista.

Lopuksi voidaan lainattaessa mielivaltaisesti lyhennellä nimiä. Inarissa on tunturi, jota lappalainen kutsuu nimellä *Luoutasmadē* (sanasta *luohta*, g. *luouta* 'lahti'), mutta suomalainen *Luosmaksi*.

Edellisestä selviää, että lappalaisperäiset nimet ovat puhtaasti suomalaisella alueella vain osaksi säilyneet sellaisessa muodossa, että ne ilman muuta olisivat tunnettavissa. Siitä huolimatta niitä on niin paljon, että saanen rajoittua tarkastamaan niiden mielenkiintoisempaa osaa, jonka muodostavat maamme keski- ja eteläosissa tavattavat sekä yleisimmät pohjoissuomalaiset nimet.¹

Aalisjärvi, -joki Muonio-Kolari, *Äälisjärvi* Inari < lpI. *äli* (< *älle*) verkkoseiväs (vedessä).

Aatsakursu Enontekiö, *A(a)tsinki* suku, Sodankylä; Kuolajärvi, jossa myös *A.-järvi*; *Atsinlampi* Liperi < lpN. *ačče* isä, *A(a)tsinki* ehkä < I. *aččen*, K. *ahček*, *ahčey* heinäsiirkka.

Ailankajoki Kuolajärvi, *Ailjärvi* Inari, *Ailikainen*, 3 tunturia Utsjoella, *Ailunka* suku, Rovaniemi, *Ailonen* suku, Kemi < lp. *Ailla* Aili, *ailek*, -egas pyhä; *Ailigas* tunturin nimi.

Ara suku, Sodankylä, *A.-joki* Kuolajärvi, *A.-järvi* Sodankylä; Kuolajärvi; Vesilahti, *A.-pää* ent. lappalaissuku, Kuolajärvi, *A.-vaara* Sodankylä, *Aaravuono* Muurmanni, *Aarea* Ruotsin-Lappi, *A.-joki* Ruotsin-Lappi; Kittilä < lp. *Arre*: *A.-vuonna* = *Aaravuono*; vrt. N. *arret* estää, häätää.

Aska kylä, Sodankylä, *Askanjoki*, -selkä Kemijärvi, *Askanmäki* talo, Puolanka < lpN. *aske* helma, syli.

Autti kylä, Rovaniemi, jossa on myös *A.-joki*, -järvi, -*nköngäs* < lpN. *avčče*, I. *äydži* rotko. *Autti* sanassa *tt* palautuu varhempaan *ts*:ään, sillä geminaatta säilyy heikkosakin asteessa (g. *Auttin*).

Ii pitäjä, *Iijoki*; *Iijärvi* Inari, Kuusamo; *Iivaara* Kuusamo, *Iivaaran niitty*, *Iilampi*, *Iijoen suo* Parikkala < lpN. *igja*, I. *ijja* yö; *Ijjäyri* Inari. Merkitykseen nähden vrt. paikannimiä *Yöjoki*, -*lampi*, -*vesi*. Osa *Ii*-nimiä (kuten *Iisalmi*, r. *Idensalmi*), palautuu *Iti, *Iði*-vartaloon, mutta tuskin kaikki, kuten OJANSUU arvelee.

¹ Keräilylähteinä olen käyttänyt etupäässä Maanmittaushallituksen yleiskarttaa sekä Keski- ja Etelä-Suomeen nähden S. Muinaismuistoyhdistyksen hallussa olevia nimikokoelmia, etupäässä O. A. F. Lönnbohmin laajaa paikannimisanakirjan käsikirjoitusta.

Inari pitäjä ja järvi, *I.-järvi*, *-joki* < lp. *Anar*, *-jäyri*, *-jüha* l. *-jokka*.
Ivalo (*Iivalo*, *Ivvaalo*) l. *-joki* Inari < lpI. *Avvel*, *-jüha*. Samaa juurta on nähtävästi *Imandrajärven* lappalainen nimi *Avver*; vrt. lpN. *avve* vyö.

Jaurijoki Kuolajärvi, *J.-nluoma* Laihia, *Jaurakka*, *Jaurakaisjärvi* Pudasjärvi, *Jaurakanvaara* Puolanka, *Jauratustunturi* Kuolajärvi, *Jaureisalo* Rautalampi, *Jauru* talo, Kemijärvi, *J.-joki*, *-järvi* Sodankylä, *Jaurusjoki*, *-järvi*, *-tunturi* Kuolajärvi < lpN. *javrre*, *I. jäyri* järvi.

Jonka, *-moinen* Jokioinen, *Jonkainen* Kankaanpää, *Jonkamo* Kuusamo, *Jonkere* Kuhmoniemi, *Jonkeri* Nurmes, *Jonkkuuoja* Kuolajärvi, *Jonkovaara* Kuusamo, *Jongunjoki* Pielisjärvi, *J.-järvi* Pudasjärvi; palautuvat lappalaiseen miehennimeen. *Jonkovaarassa* on tarun mukaan *Jonko* niminen lappalainen kuollut; FORSMAN, Pers. nim. s. 230; *Jongu* esiintyy lappalaisnimenä esim. Matti Aikion kirjassa „I Dyreskind“.

Joukamojoki, *-järvi* Kuusamo, *Joukkimo* Sotkamo < lpN. *joavgyat* peittää lumella, I. *jougam* kinos.

Juorkuna kylä, Utajärvi, *J.-njärvi*, Ii < lpN. *jorggot* kääntää.

Jurttivaara Nurmes < lpN. *čurtte* podex. Lp. *č* > s. *j*-tapauksiin nähden ks. ÄMÄ: Lappalaisia lainasanoja suomen murteissa SUSA XXV.

Jänkkä (*Jänkä*) talo, Tornio; Halsua, *J.-järvi* Inari; Muonio; Alkula, *J.-saari* Savitaipale, *J.-salu* Lapvesi, *J.-sinnamo* Kemijärvi, *Jängänjärvi*, *-joki* Perho, *Jänkijoki* Jokioinen, *J.-järvi* Tammela, *Jänköjärvi* Ristiina, *J.-sauret* Taipalsaari < s. *jänkkä*, *jänkä* suo, joka esiintyy Pohjois-Suomen murteissa lainana samaa merkitseväästä lapin *jægge*, *jeggi*, *jenk* sanasta.

Kaaranes Ylitornio, *K.* eli *K.-lahti*, *-vaara* Enontekiö, Näkkäläjärvi < lpN. *garanas* kaarne, korppi.

Kaarasjoki (väärin *Karasjoki*) joki, kylä ja pitäjä Ruijassa, *K.-lahti* Nilsinä, *K.-niitty* Viipurin Kilpeenjoki < lpN. *Kāraš* (*K.-jokka* = *Kaarasjoki*), ehkä sanasta *garre*, *kārri* kaukalo.

Kaava talo, Utsjoki, *Kaavi* pitäjä < lpN. *garva*, I. *kārva* mutka, taite, polvi (vars. joen, järven); sana on lainattu appellatiivina Lapinsuomeen muodossa *kaavi* poukama, lahti. Lapin sana tavataan myös erisnimenä: *Gāvva* = *Kaava*.

Kaipajärvi Nilsinä *Kaipa Jerfvi* Kuusamo (I. FELLMAN, Handl. o. upps. III, 329), ?*Kaipainen* Suojärvi < lpN. *gāibbe*, I. *kāibi* leuka.

Kaitaselkä Kittilä, *Kaitamojärvi* Inari, *Kaitioja* Kuolajärvi, *Kaitelmapää* tunturi, Sodankylä, *Kaituma*, *-joki*, Ruotsinlappi < lpN. *skaidde*, I. *skäidi* 2:n joen välinen maa-alue > s. *kaita*, *kaiti* id. (ÄMÄ, Lappal. lain. suom. murt.). *Skaitama* Sodankylä (I. FELLMAN, Handl. o. upps. II, 189).

Kallats(a) suku, Sodankylä, ?*Kallavesi* Kuopion seud. < lp. *Kal-*

lats (< *Kallaž*) nimi (I. FELLMAN, Handl. o. upps. III, 187); vrt. N. *gales* g. *gallasa* ukko, johdannainen: *gališ* g. *galliča*. *Kalla* nimeen nähden huom. myös N. *gälla-muorra* vettynyt, musta puu.

Kallunki talo ja suku, Kuolajärvi, jossa ou myös *K.-järvi* < lpN. *gallok*, I. *källuh* kallokas (kenkä) t. N. *gallog* otsakas.

Kapsa(n)joki Kittilä, *Kapsaniemi*, -*ala* Saarijärvi, *Kapsaoja* Vihti < lpK. *kapsa* varjo.

Keivijärvi Nilsjä; Iisalmi; *Keivola* talo, Sääksmäki < lpN. *gævja*, K. *kevj* sankka.

Kersilä kylä, Sodankylä, jossa on myös *K.-nkoski* Kitinen < lpN. *gerēs*, I. *kerris* ahkio.

Ketkoiva tunturi, Kuolajärvi < lpN. *gædge*, I. *keđgi* kivi + *oaivve* pää.

Kieksi talo, Kuolajärvi; suku, Kemijärvi; talo (n. v. 1700), Muhos, *K.-järvi* Torniojoki, *Kieksisvaara* Pajala < lpN. *čiekča* kalasääksi. Lapista on suomeen lainattu *kiekki* (ÄIMÄ, m. t.), joka myöskin esiintyy lukuisissa paikannimissä: *Kiekki* talo, Suomussalmi, *Kiekinjärvet*, *K.-koski* Kuhmoniemi, *K.-niemi* Kuolajärvi, *K.-puro*, -*vaara* Kuusamo, *K.-selkä* Suomussalmi.

Kieri suku, Tornio, *Kierikki* talo, Ii, jossa on myös *K.-saari*; *K.-lampi* Tervola; Kemijärvi, *K.-oja*, Sodankylä, *K.-vaara* Rovaniemi; Enontekiö, *Kierinka*, -*nenä*, *Kivikierinka* Ruovesi, *Kierinki* järvi ja talo, Kittilä; talo, Ruokolhti; järvi, Sodankylä ja Rovaniemi; vrt. myös *Kieraasjärvi*, Pudasjärvi, *Kieretti* kylä, -*joki* Vienan-Karjala < lpN. *giera*, g. *gierraga* kärki, latva. Tähän kuuluu ehkä myös *Kierki* kylä, Sodankylä. Toimenkin lapin sana voi yllä oleviin nimiin nähden tulla kysymykseen, nim. *skierre* vaivaiskoivu, *Kieritunturi* Enontekiö < lp. *Skierre-tuoddar*.

Kiermakkokangas Kuolajärvi, *Kiermunkivaara* Kemijärvi < lpN. *čiermak*, *čærmak* 1-vuotias poronvasa; lapin sana on lainattu Peräpohjan murteihin muodoissa *siermukka*, *kermikkä* (ÄIMÄ, m. t.).

Kiesijärämä Ruotsin-Lappi, *Kiesimä* järvi ja talo, Rautalampi, *K.-järvi* Viitasaari, *K.-njoki*, -*njärvi* Leppävirrat, *Kiesimenjärvi* Karstula < lpN. *giessat*, I. *kiessad* kietoa, kääriä tai *gæsset*, *këssiđ* vetää; Pohjois-Suomen murteissa esiintyy lainana myös verbi *kiesiä*, joka tarkoittaa eräänlaista nuotanvetoa.

Kieskisjoki, -*järvi*, -*tunturi* Kuolajärvi < lpI. *čieskas* halko.

Kiestinki kunta, Vienan-Karjala, vrt. lpR. *kestak* kerä, kimppu, N. *giesatak* johdannainen verbistä *giessat* kääriä.

Kinisjärvi Sodankylä, *K.-selkä* järvi, Asikkala; vrt. lp. *kitniha*, *katniha* (< *kiniš*) manalainen (VIKLUND jo esittää *Kinisjärven* lappalaisperäisyyden).

Kirakka Kivalon vaaroja, *K.-joki*, *-järvi*, *-koski*, *-niemi*, *-vuono*. Inari, *K.-vaara* Sodankylä, *K.-lammit* Kuolajärvi < lpI. *Kareh-jūha*, *-kuoška*, *-narga*, *-vuona*. *Kareh* on lpN. *garra*, I. *korra* (kova) sanan sukua; uudempi laina on *Karekki*, *-järvi*, *-niemi* Inari, *Karravaara* Enontekiö.

Kontajärvi Vienan-Karjala, *Kontivaara* Kivalot, Simo-Kemi, *Kontokki* kylä ja kunta, Vienan-Karjala, *Konttajoki* Turtola, *K.-köngäs* Tengeliönjoki, *K.-järvi* Turtola; Jyväskylä, *K.-nulkki*, *-vaara* Rovaniemi, *Konttainen* tunturi, Kuusamo, *Kontanjärvi*, *-oja* Pihtipudas, *K.-korpi* Nastola, *K.-niemi* Ylitornio; vrt. myös *Konterojoki* Kittilä < s. *kontta*, joka Peräpohjan murteissa merkitsee eräissä yhdynnäisissä peuraa ja on lainattu samaa merkitsevistä lp. *godde*, *kodde*, *konte* sanasta (ÄRMÄ, m. t.). Erityisesti on huomattava, että *Kontokki* palautuu lpK. *kondokk* sanaan, joka merkitsee peuramaata ja peuranpyyntiä.

Kopsuspää tunturi, Sodankylä, vrt. lpR. *kopčos* kansi.

Koptusjoki, *-järvi* Sodankylä < lp. *kobdas*, *gobdes* noitarumpu, *Kobdesjoki*, *-järvi* (J. FELLMAN).

Koulumoiva tunturi, Kuolajärvi < lpN. *govllot* röyhdeillä + *oaiwve* pää, siis „röyhtelemäpää“. Myöskin voisi tulla kysymykseen *guovllat* kurkistaa.

Kouta kylä, Vienanmeren länsiranta, jossa on myös *K.-joki*, *-järvi*, jälkimmäinen edelleen Kuolajärvellä ja Iisalmen seuduilla, *K.-niemi* Kittilä; Kuusamo, *Koutakanvuode*, *Koutamontunturi* Sodankylä, *Kouto*-I. *Kautokeino* kylä ja pitäjä, Ruija, *Koutuasaaret* I. *Koutukit* Inarijärvi, *Koutuanjärvi* II; vrt. myös *Koutelohjoki*, *-lampi* Kuolajärvi < lpN. *guovddo* keski; *Guovddogaidno* = *Kautokeino*, *Kuoudugeh* = *Koutukit*. Inarin *Koutavaara* palautuu lapp. nimeen *Kobdaväri* = leveä vaara. Sitä vastoin eivät eteläisemmät *Kouta* nimet sovellu *bd* < *md*:llisestä sanasta lainatuiksi, sillä tällöin olisi tultu muotoon *Konta*, kuten WIKLUND huomauttaa.

Kujerjoki Enontekiö, *K.-oja*, *-tunturi* Kolari, *Kujerinjoki* Muonio, *Koijerijärvi* Inari < lpN. *gugjor* taimen, joka on yleisnimenäkin lainattu suomeen muodossa *kujeri*; lapin sanan alkuperäinen vastine on *kuuja*.

Kulvakkajoki Kuolajärvi, *K.-järvi* Inari, *Kulpakko* talo ja suku, Sodankylä; Kittilä; Kemijärvi, *Kulpukka* Tervola < s. *kulvakko*, *kulpakko* kiimasta laihtunut hirvas; sana on lainattu Peräpohjan murteisiin lapista (N. *golgok*, K. *kölyak*). Samaa perua lienevät myös *Kolvanki* Kuusamo ja *Kolvakko* Iisalmi.

Kuoksa talo, Torniojoki (Ruotsin puol.) ja Karjalohja, *K.-joki*, *-vaara* Rovaniemi, *Kuoks* kylä, Hiitola, *K.-järvi* Ilmee, *K.-vuori* Kurkijoki, *Kuoksenjärvet* Kuhmoinen, *Kuoksusuvanto* Ruotsin-Lappi. — *Kuoksa*

merkitsee Peräpohjan murteissa 1-vuotista majavaa ja todennäköisesti lappalainen laina (R. *kuovse* id.).

Kuola kaupunki Muurmannilla, jossa on myös *K.-joki*, *-järvi*, *-köngäs*, *-vuono*; *K.-joki*, *-lampi* Rovaniemi, *K.-järvi* pitäjä; järvi, Kittilä, *K.-niemi* talo, Sotkamo, *K.-oja* Sodankylä, *K.-vaara*, *-njärvet* Kittilä; vrt. myös *Kuolala* talo Janakkalassa. — *Kuolan* lähtömuodoksi on yleisesti otaksuttu lapin kalaa merkitsevää *guölle* (g. *guöle*) sanaa (esim. FELLMAN, SÖGREN) ja niin voi asianlaita ollakin eräisiin edellämainittuihin nimiin nähden (*Kuolajärvi* = *Kollejerfvi*, *Guollejaure* vanh. lähteissä). Mutta muurmannilainen nimi palautuu sana-ainekseen, jossa heikkosakin asteessa on geminaatta-l, *Kuola* on nim. lapiksi *Kuolläk* (< *Kuolladək* < *-adək* < *-andək*: vrt. N. *guolladək* verkonkalvoin); tämän tähden GENETZ käyttikin muotoa *Kuolla*, joka nykyään on kirjallisuudessa yleisempi kuin *Kuola* (vaikka tuskin hyväksyttävä kansan kielenkäyttöön perustumattomana).

Kuolpuna kangas Keptujoen varrella, Inari, *Kuolpujoki* Sodankylä, jossa on myös *Kuolpumäki*, *-vaara*; *Kuolpusjoki* Kittilä, jossa on myös *Kuolpanat* < lpN. *guölban*, I. *kuolban* kangas.

Kuopsijärvi, *-joki* Kuolajärvi, *Kuopsatunturi*, *Kuopsatähtikuusikko* ibid., *Masakuops(u)vaara*, *-njoki* Sodankylä < lpI. *kuopsa* kalamaiti t. *kuobdža* karhu; *Kuopsatähti*: *kuobdža* + *dakte*, *tähti* luu; *Masa* < *maššo* lepo t. *masset* menettää.

Kuorajoki Sodankylä, *K.-järvi* Pielisjärvi, *K.-koski* Kemijoki (Vienan-K.), *K.-laks* Ilomantsi, jossa on myös *Kuorala*; *Kuorasjärvi* Kuurtane. Vrt. edelleen *Kuorenkikuru* Sodankylä, *Kuorikkajärvet* Kuorevesi, *Kuorikkijärvet* Rovaniemi, *Kuorinka* talo, Liperi, jossa on myös *Kuoringanjoki*, *-järvi*, *-oja*; *Kuorinki(oja)* Rovaniemi; Kuusamo, *K.-järvi* Sodankylä, *Kuoräsjoeki* Sodankylä (I. FELLMAN, Handl. o. upps. III, 211) < lpN. *guorra* reuna, vierä, ääri t. *guorrat* seurata (otuksen jälkiä), joka on Lapin suomeen lainattu muodossa *kuorata*.

Kuortakkijärvi Inari, *Kuortakkolampi* Sodankylä, *Kuortane* (nyk. *Kuurtane*) pitäjä, *Kuortanojoki*, *-järvi*, *-lommel* Kittilä, *Kuortasaaret* Inarijärvi, *Kuortekoski* Vaskojoki, Inari, *Kuortisjärvi*, *-oja* Kittilä, *Kuortti* Mäntyharju, *Kuortinniemi* Mikkeli; vrt. myös *Kuortila*, talo, Vihti, *Kuortinen* Sakkola. Sanavartalo tavataan lappalaisissakin nimissä: *Kuortak-jäyri* Utsjoki, *Kuorttä-suälu* Inarijärvi. Vrt. lpN. *guortte* äkillinen taudinkohtaus; *Kuörtuvarre* („noitavuori“) Ruotsin-Lappi.

Kuosku talo, Sodankylä; kylä, Kuolajärvi, *K.-joki* Kittilä; Kuolajärvi; *Kuoskisvaara* Inari < lpN. *guoikka*, I. *kuoška* koski t. K. *kuock* kannas; sitä vastoin Inarin *Kuoškulläjyristä* on tullut *Koskelojärvi*.

Kuostesaari Inarijärvi, *Kuosto*, *-nsaari* Oulujärvi < lpN. *guosta*,

I. kuosta kevätkylmyys, joka on lainattu Peräpohjan murteihin muodossa *kuoste*. Kysymykseen voi tulla myös N. *guostos* näkyvä, korkealla sijaitseva.

Kurtsavaara Kittilä, *Kurtsinmäki* Kurkijoki, *Kurtsu* Nurmes, *Kurtsulampi* Kuolajärvi (I. FELLMAN, Handl. o. upps. IV, 288), *Kurtsunlaksi* Kesälahti, *Kortsimijärvi*, *Korsaoja* Inari, *K.-tupa* Enontekiö < lpN. *skurččo*, I. *kordže*, K. *korča* rotko, kuilu. On mahdollista, että Peräpohjan murteissa tavattava samaa merkitsevä *kursu* sanakin on laina lapista. Se tavataan useissa Pohjois-Suomen nimissä: *Kursu* talo, Kemi- ja Kuolajärvi, *K.-joki* Inari, *Kursujärvi*, *-joki* R.-Lappi, *K.-lampi* Kuolajärvi, *K.-vaara* Kuusamo, *Kursunhauta* Iisalmi, *Kursunki* järvi, Rovaniemi.

Kurttajoki Rovaniemi, *K.-koski* Kemijoki, *Semikurttu* Inari, *Kurtakko* Sodankylä; järvi ja kylä, Kolari; vrt. edelleen *Kurtti* talo, Haukipudas; kylä, Kuolajärvi, *Kurtinjärvi* Kuusamo, *K.-kylä*, Taivalkoski, *Kurttu* Puolanka; Tuulos; Iitti, *Kurtonkoski* Vaskojoki, Inari, *Kurttio* suku, Tornio < lpN. *gurtte*, I. *kurtte* poron kaulaliha, joka on lainattu Peräpohjan murteihin muodossa *kurtta*.

Kutsanjoki Kuolajärvi, *Matarakutsanjoki* Sodankylä, *Kutsia* Kuolajärvi (I. FELLMAN, Handl. o. upps. III, 149), *Kutsunvaara* Pielisen seutu < lpT. *kuhe* penikka.

Kähtäjärvi, *-kaita* Inari, ?*Kähtävä* (Iso-K.) Kalajoki < lpI. *Kähie* kuikka.

Kätkä talo, Alavus, *K.-joki* Pielinen, *K.-järvi*, Muonio; Kittilä; Rovaniemi; Tervola; Lehtimäki; Korpiselkä; Vienan-Karjala, *K.-suvanto* Muonio, *K.-tunturi* Kittilä, *K.-vaara* Tervola < lpN. *gætke*, I. *kätki* ahma tai, kuten WIKLUND selittää, lp. *gædge* kivi.

Käyläkoski Kitkajoki, Kuusamo < lpN. *gævllle*, I. *keyli* kaari, sanko, mutka. Vrt. myös *käylätä* kiertää, kaartaa (Enontekiö) < N. *gævllle*, *gævllot*.

Laasaselkä Rovaniemi < lpI. *lässa* luoto.

Lainas Ounas- ja Kemijoen yhtymäpaikka, Rovaniemi, *Lainio-tunturi* Kittilä, *L.-nkangas* Muonio, *Lainijoki* Ruotsin-Lappi < lpI. *läinas* kengän kauto- ja parrassauman yhtymäpaikka; lpR. *Laidnijokka* = *Lainijoki*.

Liekkojoki, *-järvet* Kemijärvi, *L.-lammit* Rovaniemi, *Liekkola* talo, Asikkala < s. *liekko* ahkion perälauta (< lpN. *liekko*, *liækko*).

Lieksa kylä, Pielisjärvi < lpN. *lækša*, K. *liekša* suo.

Lisma talo, Sodankylä, *L.-joki* Kittilä; Rovaniemi; Kemijärvi, *L.-lahti*, *-niemi*, *-selkä* Rovaniemi, *L.-puljut* Kittilä, *L.-ranta*, niitty, Kemijärvi, *Lisminki* lampi, Kuusamo; joki, Ii < lpR. *lisme* lieju.

Liviöjärvi Länsipohja, *Livojoki* Ii, *Livoi* torppa, Pielavesi; vrt. lpN. *livva*, g. *liva* porojen lepo l. makausaika, vrb. *livvõt*.

Loitojärvi Pudasjärvi, *Loitamanjärvi* Ruokolahti, *Loitimonjärvi* Ilomantsi; Kesälahti; Kiihtelysvaara; Korpiselkä; Tohmajärvi, *Loitumanjoki* Parikkala; Ruokolahti, jossa on myös *L.-järvi* < lpN. *loaiddo*, I. *loaidu* makuusija kodassa, joka on lainattu Enontekiön suomenmurteeseen muodossa *loito*.

Luonuanjoki Rovaniemi; Kärsämäki, *L.-koski* Pyhäjoki < lpN. *luodnjat* valittaa t. *luödne* lika, roska, vrb. *luodnot*.

Luostajoki (*Luosto-*) Sodankylä, *L.-njoki* Nurmes, jossa on myös *Ylä-*, *Ala-Luosta* nimiset järvet, *Luosto(tunturit)* Sodankylä, *Luostelampi* Kittilä < lpN. *luoste*, I. *lyesti* lautuma, laikka, täplä t. I. *luästu* iso rove. — *Luostokaisu* niminen tunturi mainitaan Ruijan rajalla 1739 (Suomi 1846, s. 158).

Mella talo, Sodankylä, *M.-joki* Ylitornio, *M.-järvi* Kolari; Ylitornio, *M.-lammit* Rovaniemi, *M.-vesi* järvi, Kuopio, *M.-nniemi* talo, Ristiina, *M.-nsaari* Säkkijärvi, *Mellainen* Kuolemajärvi; Koivisto, *Hirvas-*, *Nirvamella* törmä Ivalojoella, Inari, *Ketomella* suku, Kittilä < s. *mella* vyöryvä hiekkatörmä; sana on lainattu Lapin suomeen N. *mielle*, I. *mielli* sanasta.

Moksamo Kemijärvi, *Moksi* talo, Korpilahti; Jyväskylän p.; Vihti, *Moks(i)järvi*, *-koski*, *-oja* Vihti, *Moksila* Liperi, *Moksinka* järvi, Korpilahti, *M.-järvi* Karstula, *Moksu* järvi, Ätsäri, *M.-njoki*, *-järvi* Keuru; Virrat < lpl. *moksed*, *mohced*, K. *moɣsed* kuljettaa yli veden. Vrt. myös *Möksinkallio* Lohtaja, *Möksy* talo, Alavus; kylä, Alajärvi.

Molkojärvet, *-joki*, *-selkä* Kittilä, *M.-nköngäs* Ounasjoki; vrt. lp. *moalkke* mutka.

Morokkajärvi Inari, *Morottajoki* Sodankylä, jossa on myös *Morottaja* suku, ja *M-npuljut* harjuja < *Morokka*, *-otta*. ent. lappalainen miehennimi Kemin-Lapissa, josta nyk. sodankyläläinen ja inarilainen sukunimi *Morottaja*, lp. *Morottijjē*.

Moskujärvet, *-vaara* Kittilä, *M.-vaara* Sodankylä (myös sukunimi), *Moskuankangas* Haapajärvi, *Moskana* tunturi, Enontekiö, *Muskujoki* Sodankylä, *Musko* Savonlinnan seutu < lp. *mosko* synkkä, pimeä.

Muoravaarakka, *-joki*, *Muoravanka* l. *Muorivanka*, *-vank(k)aoja* Sodankylä < lpN. *muorra*, I. *muora* puu + *varre*, *väri* vaara; *vankka* < lp. *vagge* laakso, notko.

Muotka (*Iso-*, *Pikku-M.*) kylä, Muurmanni, jossa on myös *M.-vuono*; *M.* Ylitornio; *M.-järvi* Enontekiö, *M.-lahti* Tenniöjärvi (Kuolajärvi), *M.-selkä* Kuolajärvi, *M.-taival* Kittilä, *M.-tunturit* Inari, *M.-vaara* Muonio; talo, Enontekiö, *Muotkantakalampi* Sodankylä, *M.-nkummut* Muo-

nio < s. *muotka* taival, joka on lainattu Lapin suomeen lpN. *muötke*, I. *myetki* sanasta (ÄIMÄ, m. t.).

Naakimaoja Kittilä, *N.-noja* Joroinen, *Naakkimajoki*, *-järvet* Pieksämäki < s. *naakia*, *naakkia* väijyä, vaania, joka on lainattu Peräpohjan murteisiin samaa merkitsevästä lpN. *njākkat*, *njayam* sanasta (ÄIMÄ, m. t.).

Naakioja Sodankylä < lpN. *njākka*, g. *njaya* made.

Naamajärvi Inari, *N.-joki* Oulujärven vesistö; Vienan-Karjala; *N.-aho* Muhos, *N.-saari* Tohmajärvi, *Naamanka* järvi, Kuusamo; Suomussalmi; Pudasjärvi; li; Piippola, *N.-nganoja* Siikajoki, *Naamanki* joki, li, *Naamijoki*, *-järvi* Ylitornio, *N.-joki*, *-lompot* Kolari, *Naaminka*, *-nganjoki*, *-järvi* Muhos < lpN. *namme*, I. *nāmi* karvainen nahka kasvavissa poronsarvissa; tämä sana on lainattu Peräpohjan murteisiin muodossa *naama*. *Naamajärvi*, lpI. *Nāmijäyri*. (Myöskin *Njämijäyri* on Inarissa; kenties eri alkuperää.)

Naapamalla Enontekiö, *N.-saari* Pudasjärvi, *Naapunki* (*Naapanki*) joki, Muonio < lpN. *nāppe*, I. *nāpi* napa.

Naltiohaara, *-vaara* Kittilä < lpN. *snalddo*, K. *näldej* kehrävarsi.

Namalikkojänkä Rovaniemi, *N.-oja* Kittilä < *Namalak*, ent. miehenimi Kemin-Lapissa; vrt. *Nāmmalah-čoolmi* Inarijärven salmia.

Nampa kylä, Rovaniemi, jossa on myös *N.-järvi* sekä talon- ja sukunimet *Yli-*, *Alanampa* < lpK. *namp* aalto. Tämä sana on kadonnut lapista muualla paitsi Kuolanniemellä ja sijalle on tullut skandinaavinen *barro*, *pāru* sana.

Nannakkajärvi Kuolajärvi < lpN. *Njannja*, K. *Njāñña*, *Njāñagaj* pahan taruelennon *Stallon* vaimo.

Neksamonsuo Valkjärvi, vrt. lpN. *njākcot* olla takakenossa, -kumarrassa, adj. *njākke*.

Niipaoja Sodankylä, *N.-nkorva* koski, Ounasjoki, *Niipaskoski* Suomussalmi, *Niipijoki* Inari < lpN. *nībbe*, I. *nijbe* veitsi.

Nilijoki Utsjoki, *N.-järvi*, *-pää*, *-vaara* Kittilä, *N.-järvi*, Ruotsin-Lappi, *N.-niemi* Inari, *N.-lommel*, *-maa*, *-maanajoki* Muonio, *N.-koski*, *-lampi*, *-tunturi* Kuolajärvi < lpN. *njalla*, I. *nolla* pieni, korkean patsaan varaan rakennettu aitta, sana, joka on lainattu Lapin suomeenkin muodossa *nili*.

Nirro, *-la* talo, Inari, *N.-järvi*, *-lompolo*, *-nkero* Muonio < lpN. *njirro*, *nirro*, I. *nirro* vaadinporo.

Nirva talo, Kajaani; Kauhajoki; Perniö, *N.-mella*, *-saaret* Ivalo-joki, Inari, jossa on myös *N.-pää*; *N.-nkallio* Messukylä < lpI. *Nirva*: *N.-juha* (*N.-joki*), *N.-oaivi* (*N.-pää*). Tarun mukaan on Inarissa elänyt *Nirva* niminen lappalainen; vrt. lpN. *nirvvit* irvistää.

Niva kylä, Nuortijärvi (Kuolan-Lappi); talo, Karunki; Pajala; Suomussalmi; Pudasjärvi; Rantsila; Tohmajärvi; Liperi, *N.-joki* laskee Kantalahteen, *N.-järvi* Kuolajärvi, *N.-mäki* Iisalmi, *N.-tunturi* Kittilä, *N.-lahti* Jaakkima, *N.-vaara* Suomussalmi, *N.-nsaari* Liperi, *N.-nsuo* Parikkala; Pismalahti (Aunus), *Nivala* pitäjä; talo, Haapavesi; Paa-vola, *Nivunki*, *-salo* Kitee < s. *niva* virtapaikka joessa; sana tavataan Pohjois-Suomen murteissa Keski-Pohjanmaalla asti ja on todennäköisesti laina samaa merkitseväästä lp. *njavve* sanasta.

Nopanenä Sodankylä < lpK. *noppa* g. *noþa* räkä.

Norvajoki, *-järvi*, *-kivalo* Rovaniemi, jossa on myös *Norvanto* joki, järvi ja talo < lpR. *Norvi-*: *N.-jaur* Jokimukka; vrt. N. *noarvve* liista, poikki-piena; sujutuspuu.

Noskua talo, Antrea; Jääski, *N.-nselkä* järvi, Muolaa < lpN. *noaske*, I. *noaski* notko, joka on lainattu Lapinsuomeen muodossa *noska*.

Nunnerolampi Kuolajärvi, *N.-saari* Inarijärvi, *Nunnersuvanto* Sodankylä < lp. *Nunna* tarun mukaan inarilainen miehennimi; *Nunäkedgi* kivi, Hietajärvi, Inari. Oletettavasti on nimestä ollut myöskin muoto *Nunnar*. Sitä vastoin *Nunnanen* talo, Enontekiö, on lapiksi *Njunnäs*, lpN:n sanasta *njunne* nenä. Samaa vartaloa ovat edelleen *Nunos-puljut* harjuja, Kittilä, ja *Nunasvaara* Ruotsin-Lappi (lpN. *njunoš* etupää, „nenys“).

Nuoksu- (*Nuuks-*) järvi Pajala, *Nuoksi* (*Nouks*, *Noks*, *Nox*) kylä, Espoo, jossa on myös *N.-njoki*, *-lampi*; *Nuuksivaara* Kuolajärvi, *Nuuksu* talo, Pielisjärvi, jossa on myös *N.-nlampi*; *Nux* talo, Pietarsaari, *Nuksu-joki* Ruotsin-Lappi, *Noxesalmi* Kemijärvi (I. FELLMAN, Handl. o. upps. III, 41) < lpN. *njukka* joutsen.

Nuort(t)ijärvi, *-joki* Kuolan-Lapin länsiosa < lpN. *Nuorttejavre* (=pohjanjärvi); Kuolanlapissa on nimi *Njuoht-jaur*, *-johka* (selittämätön merkitys), josta GENETZIN käyttämä *Nuottajärvi* (vrt. *Notojärfvi*, I. FELLMAN, Handl. och upps., III, 148) ja ven. *Notozero*, (*reka*) *Nota*.

Nuorunen tunturi, Kuusamo, *Päänuorunen* tunturi, Vienan-Karjala, *Nuorusenjoki*, *-puro* samojen tunturien tienoilla, *Nuorinka* (*Nuorunka*?) joki, Pudasjärvi < *Njuorrum* tunturi, Nuortijärvi (Kuolanniemi).

Näikävaara Suigarvi (Vienan-Karjala) < lpK. *ñäigij*, g. *ñajki* valuva pihka.

Nälmäjoki, *-järvi* Ilomantsi; Pielisen seud., *N.-joki*, *-järvi*, *-niemi* Vidlojärvi (Aunus), *Nälmärvi* Äänisen luona (lienee = *Nälmäjärvi*) < lp. *njalbme*, I. *ñälmi* suu. (Jatk.).

T. I. Itkonen.